

Gion Duno Simeon (1906–2000)

Chantadur, dirigent, organist e cumponist surmiran

■ Gion Duno Simeon è naschì ils 30 d'avust 1906 a Casti en Val d'Alvra ed è mort ils 26 da november 2000 a Churwalden. La musica, la pedagogia e la lingua rumantscha han giugà ina rolla centrala en la vita da l'anteriur magister ed inspectur da scola. Gion Duno Simeon ha dirigì il Chor rumantsch da la Scola chantunala a Cuira ed ils chors virils da Lantsch, Casti, Alvra e Surses. A partir dal 1933 ha el cumenzà a cumponer chanzuns per la scola e per «ses» chors. Si'ovra cumpiglia passa 150 chanzuns, scrittas per la gronda part per chor viril, ma er per chor maschadà e da dunnas. Ultra da quai ha el cumponì ovras per solist vocal e clavazin/orgla.

Las chanzuns da Gion Duno Simeon mussan ch'el n'ha mai snegà sias profundas ragischs en la tonalitat da la romantica tardiva. «L'esprit» da sia musica è sper la lingia melodica clera-filigrana surtut la chantabilitad. L'ovra musicala da Gion Duno Simeon ha influenzà sensiblamain il repertori musical dals Rumantschs.

Vita ed ovra

Gion Duno Simeon è stà cumponist, dirigent da chor, organist, scolast primar, inspectur da scola, schurnalist e member da l'Uniu Rumantscha da Surmeir (URS). La musica, la pedagogia e la lingua rumantscha han giugà ina rolla centrala en la vita da Simeon ch'è s'engaschà ferventamain per quests trais champs, e quai sper si'incumbensa sco bab da nov uffants. L'on 1995 è Simeon vegnì undrà cun il premi da renconuschientscha dal chantun Grischun per ses engaschi en favur da la musica e da la lingua rumantscha.

Simeon ha pudì absolver il seminari da scolasts, quai che na sa chapiva betg da sazes da quel temp sco figl d'in empliò da la Posta e da la Viafier retica. L'atun 1922 è Simeon entrà en la partiziun rumantscha ed ha terminà la scola il 1926 cun la patenta da scolast grischuna. L'atun dal medem onn ha el surpiglià a Lantsch, en sia vischnanca burgaisa, ina plazza sco scolast. A quella è el restà fidaivel fin si'elecziun sco inspectur da scola per il Grischun Central l'on 1953.

Simeon è stà activ en l'Uniu grischuna da scolastas e scolasts, la quala el ha er presidià durant dus onns (1958–1960). Sper l'accompagnament da 170 scolastas e scolasts en il district d'inspeziun dal Grischun Central, è Simeon stà fatschentà durant ses temp d'uffizi cun temas sco la mancanza da scolasts e l'introduziun da scolas realas en il Grischun. El è restà inspectur da scola fin ses pensiuament l'on 1971.

L'engaschi da Simeon per la lingua rumantscha, oravant tut per il surmiran, è exemplaric. Sper sias contribuziuns per

mantegnair la lingua cun agid d'usits e da festas a Lantsch, ch'el ha pudì colliar fitg bain cun sia professiun sco scolast, sco er la cumposiziun da numerusas chanzuns surmiranas, èn surtut da menziunar sias activitads schurnalisticas. Simeon è stà in dals iniziants principals da la gasetta «La Pagina da Surmeir» ch'è vegnida publitgada a partir dal 1946 sco agiunta da la «Gasetta Romontscha» e ch'è cumparida il 1949 sco gasetta independenta (l'emprim mintga mais, pli tard mintg'emna).

Sco redactur (1950–1952) e pli tard collavuratur liber ha el contribuì fin intgins onns avant sia mort almain in artitgel per ediziun. Ultra da quai ha el publitgà artitgels en l'annuari da l'Uniu Rumantscha da Surmeir, «Igl noss Sulom», sco er en il «Calender Surmiran». Gia baud è Simeon daventà member da l'Uniu rumantscha da Surmeir, la quala el ha presidià durant trais onns (1949–1952). Pli tard è el vegnì elegi sco president d'onur da l'Uniu. In dals gronds projects realisads da l'Uniu rumantscha da Surmeir durant quest temp è stà l'elavuraziun dal «Vocabulari da Surmeir» (1970).

La musica è gia adina stada fitg a cor a Simeon ed uschia ha el profità sco seminarist da las vastas pussaivladads da furnaziun musicalas. Cun surpigliar la direziun dal chor rumantsch da la Scola chantunala (1925–1926) ha el pudì far las emprimas experienschas sco dirigent. Il medem temp sco quai ch'el è daventà scolast, è el er vegnì tsherni sco organist da la vischnanca da Lantsch. A quest uffizi è el restà fidaivel fin ch'el ha bandunà la vischnanca. Sco dirigent da differents chors ha Simeon pudì festivar bels success, tranter auter a la Festa federala da chant a Son Gagl (1954) cun il Chor viril baselgia Lantsch ch'el ha dirigì dal 1929 fin il 1955. Sco dirigent dal pli grond chor da Surmeir, il Chor viril Alvra (1932–1948), ha el participà a numerusas festas da chant districtualas e chantunalas, sco er a la Festa federala da chant a Berna (1948). Quest chor ha er represchentà il Surmeir a l'Exposiziun naziunala a Turitg (1939) ed ha dastgà chantar per il Radio Beromünster il 1939 ed il 1942. Simeon ha er dirigì il chor viril da Casti e tshintg onns il chor viril Surses (1962–1967).

Il dirigent ha constatà gia baud ch'ina deva betg bleras chanzuns surmiranas per chors, ed uschia ha el, sco member d'ina cumissia da la Lia Rumantscha, dumandà differents poets surmirans da metter a disposiziun lur poesias per cumposiziuns. A l'entschatta han ils Rumantschs Duri Sialm e Robert Cantieni cumponi las melodias per las poesias rumantschas dad Otto Spinas, Andrea Steier e pader Alexander Lozza. Pli tard è questa collavuraziun vegnida extendida er sin cumponists da lingua tudestga, sco Ernst Broechin, Josef Galus Scheel ed Otto Kreis.

A partir dal 1933 ha er Simeon cu-

Cuverta dal disc cumpact.

FOTO: MAD

menzà a cumponer. Si'ovra cumpiglia passa 150 chanzuns, scrittas per gronda part per chor viril. Ultra da quai ha el cumponi var tshintg ovras per solist vocal cun accompagnament da clavazin/orgla. En sia lavur tardiva (a partir dal 1981) è el sa deditgà a chanzuns religiosas ed ha cumponi la musica per 20 texts tudestgs da pader Maximilian Breig. Bleras da sias cumposiziuns fan anc oz part dal repertori dals chors rumantschs.

Il disc cumpact

L'on 2011 ha Radiotelevisiun Rumantscha realisà en rom da la retscha «Top Chors» il disc cumpact «Clera notg, Gion Duno Simeon 1906–2000». Quel porscha in tagl represchentativ da l'ovra musicala dal cumponist. Sper infurmaziuns davart vita ed ovra da Gion Duno Simeon cuntegna il carnet accompagnant dal disc cumpact tut ils texts da las chanzuns, inclusiv la translaziun tudestga.

Las 27 registraziuns (durada totala 64 minutas) èn vegnidas fatgas tranter il 1973 ed il 2010. Sper la chanzun introductiva 1. «Clera notg» (text: Peder Cadotsch, preschentaziun: Chor da juvenils grischun) èn las chanzuns structuradas en quatter parts:

Patria

- Imni a Surmeir (text: Gion Peder Thöni, preschentaziun: Chor viril Surses);
- Alvra – Gelgia (text: Gion Not Spegnas, preschentaziun: Chor viril Salouf);
- Misteil (text: Gion Not Spegnas, preschentaziun: Chor viril Surses);
- La tgaplotta (text: Alexander Lozza, preschentaziun: Christian Cantieni/Clau Scherrer);
- Pumer rumantsch (text: Roc Poltera, preschentaziun: Chor viril Alvra).

Tàimps

- Mies cor stò oz cantar (text: Giatgen Uffer, preschentaziun: Cantus firmus Surselva);
- Tàimp da matg (text: Peder Cadotsch, preschentaziun: Chor viril Vaz);
- Vanteira da matg (text: Gion Peder Thöni, preschentaziun: Las Vouchs dalla Gelgia Savognin);
- Maletgs dalla pizza (text: Albert Camèn, preschentaziun: Chor viril Surses);
- Tschiel steilia (text: Giatgen Uffer, preschentaziun: Chor viril Alvra);
- Seira (text: Bonifaci Platz, preschentaziun: Chor viril baselgia Savognin);
- Oura nocturna (text: Gion Peder Thöni, preschentaziun: Chor da donnas Vaz).

Amour/Veta umana

- Neglas (text: Gion Deplazes, pre-

- schentaziun: Chor viril Lumnezia);
- La tshitta alva (text: Bernard Nay, preschentaziun: Chor viril Lantsch);
- Rosas (text: Gion Peder Thöni, preschentaziun: Christian Cantieni/Clau Scherrer);
- A la mamma (text: Alexander Lozza, preschentaziun: Chors virils rumantschs en la Bassa);

- Igl lungatg dalla mamma (text: Andrea Steier, preschentaziun: Christian Cantieni/Clau Scherrer);
- Dumengia (text: Peder Cadotsch, preschentaziun: Chor Davos Fallung Savognin);
- La tgaplotta (text: Alexander Lozza, preschentaziun: Chor viril Surses);
- Clera notg (text: Peder Cadotsch, preschentaziun: Cantus firmus Surselva).

Ediziun da «Las canzungs»

«Las canzungs» – sut quest titel è cumparida il 2011 ina mappa e cd-rom che cumpiglia ils texts e las notas da tut las 154 chanzuns da Gion Duno Simeon ch'èn vegnidas a la glisch. Edì questa collecziun ha Urs Simeon, il figl da Gion Duno, il qual è sez stà activ fin sia pensiu sco magister da musica a la Scola media evangelica ad Aschera.

Gion Duno Simeon aveva la disa da reparer sias notas là, nua che quellas vegnivan gist duvradas. Pir pli tard ha el fatg in register da sias cumposiziuns, ma quel cuntegna be ina pitschna part da si'ovra. Cun agid da dirigents e poets e grazia a veglias registraziuns da Radio Rumantsch èsi reussì da collecziunar successivamain il relasch sparpaglià dal cumponist. Per part èn uschia vegnidas a la glisch chanzuns che n'eran strusch enconuschentas.

Urs Simeon ha fatg las lavurs da correctura e d'ediziun ed er transponi singulas chanzuns, per che quellas possian

Chor viril Alvra, Chor viril Casti, Chor viril Lantsch, Chor viril Vaz, Chor da donnas Vaz, Chor masdo Alvra
Christian Cantieni ed Urs Simeon, solists

gion duno
Simeon

Concert commemorativ a Lantsch
Sonda, ils 2 d'avrigl 2011 a las 20:00
en sala polivalenta a Lantsch

RTR preschenta il disc cumpact TOP CHORS vol. 3
Gion Duno Simeon «Clera notg»

Entrada libra. Ustaria.
Cordialmain envidan Chor viril Lantsch
e Radiotelevisiun Svizra Rumantscha

RTR Radiotelevisiun Svizra Rumantscha

FOTO: MAD

Festa commemorativa dal 2011.

- Giaveischs d'unfants (text: Alexander Lozza, preschentaziun: Chor d'unfants Savognin);
- Vita umana (text: Giatgen Uffer, preschentaziun: Chor viril Alvra).

Supplicas

- Supplicas (text: Antonia Sonder, preschentaziun: Chor dils Larischs);
- Cunsegl (text: Gion Not Spegnas, preschentaziun: Chor da concert grischun);
- Igl poss (text: Andrea Steier, preschentaziun: Chor viril Riom-Parsonz-Cunter);
- Confiert (text: Peder Sonder, preschentaziun: Cantus firmus Surselva);

vegnir chantadas dals chors a pliras vuschs. Grazia a la lavur d'ediziun e da digitalisaziun èsi garantì ch'il repertori da Gion Duno Simeon, uschè apprezzà da chantaduras e chantadurs, stettia er vinavant a disposiziun a persunas e furnaziuns interessadas e cuntinueschia ad embellir la musica choral indigena.

La preschentaziun:
Dossier «Gion Duno Simeon».

Dapli infurmaziuns:
chatta.ch/?hiid=4571
www.chatta.ch

Gion Duno Simeon.

FOTO: MAD